

yaptığı desenlerde hem "Automatizm" hem de gerçek dünyanın tadını alabiliyoruz. Çiniyle ve fırçayla yapılmış ortaçağ Çin "Scroll" resimlerinde de aynı tad ve ustalık var. Demek insanoğlu asırlar önce de bileğini ve ruhunu örgür bırakmak istemiş ama bir yandan da dış dünyayı algılamak istemiş. Yirminci yüzyılda bizim iç dünyamızın başkaları için ne kadar ve hangi süreyle enteresan olacağını ve kalacağını da ayrıca düşünmemiz gerekebilir.

BAD-ART, BAD PAINTING

Neo-Dada ve Process-Art, veya Soyut-Ekspresyonizm gibi, "Bad-painting" biraz da Neo-Ekspresyonizm'le beraber ortaya çıkan bir sınıflandırma. Bazı eleştirmenlerin "Brut" tavrılı boyama resme takıtları bir isim. Piyasanın, cicileşmeye, şıklığa, grafikleşmeye, yüzey cilasına, gıcırılığa, altın çerçeveye, "finish" verniğine, titizliğe, temizliğe, bir tür oturma odası resmi estetiğine, alışılmış görsel plastik değerlere, gözü okşayan renk armonilerine ve benzeri öğelerine karşı çıkan bir resim türü. Bu akımın çekirdeği Picasso'nun Avignon'lu kadınlarına kadar gidebilir. Ama 1950'lerin Soyut Ekspresyonistleri bunu biraz geliştirdiler. Gerçek bir anı: 1957-62, Amerika'da resim öğrenimi gördüğüm dönemde New York'ta De Kooning'i tanıyanlar şöyle birşey anlatıyorlardı. -kendisi anlatmış- tatlı ve göze hoş gelen renklerden kendi resminde kaçmak için New York'ta Puerto Rico'luların yaşadığı semte gitmiş. Onların giyindiği konfeksiyon mağaza vitrinlerinden birine bakmış. Kravatın uçuk pembesi, gömleğin gri-moru, ayakkabının sarısı gibi kendisine en ters gelen renkleri o an tiksine rek ve seçerek - ve atelyesine döndüğünde paletinde (palet yok, birtakım çanaklar var) uygulayarak resimlerinde uygulamış. De Kooning'in resimlerindeki o acaip pembe, kirli sarı ve tuhaf griler o dönemin resimlerinden hala belleğimizde. Ama o dönemin kurt ressamlarından ve ustalarından Philip GUSTON (şimdi yaşlı kurt) son döneminde (bence) BAD-PA-

INTING konusunda ipi göğüsledi. 1950'lerin sonunda MONET kökenli, doku ve rengi son derece etkili soyut işler yapıyordu ve Soyut-Ekspresyonizmin önde gelen isimlerinden idi. Son dönemi- BAD-PAINTING- dönemi için kıyametler koptu... "Kendi ipini çekti..", "İntihar etti" "Demokrat bir solcu olarak burjuvazi ile bir türlü uyuşmadığı için işi fazla ileri götürdü ve resmi reddetti gibi" derken bakıyoruz GUSTON Neo-Ekspresyonistleri dehşet etkiliyor ve vıcık vıcık boyadığı resimlerle yine bir yerlerde usta olarak yerini almış. 1930'lu 40'lı yıllarda resimlerine bakıyoruz sağlam bir desene dayalı "Toplumcu gerçekçi" resimler.

Bir ustanın geç döneminin "BAD PAINTING" reaksiyonu resmi yeni öğrenen biri için, eğer önerirse, altyapısı olmadığı için hem "BAD" "KÖTÜ", hem de maalesef "cici" olabilir.

RESİM EĞİTİMİNDE USTALIK

Bu kadar karmaşık bir dünyada, iletişim bombardımanının bu kadar yoğun olduğu, süreçlerin, evrimlerin görülmesinin bu kadar zor olduğu bir dönemde tutarlı bir RESİM EĞİTİMİ PROGRAMI nasıl yapılır. Resim bir "göz duyusu" sanatıysa bu karmaşa ve kargaşanın içinde GÖRSEL TASARIM, SAĞLAM DESEN, İYİ BİR RENK BİLGİSİ, ÇOK TUTARLI BİR BOYA TEKNİĞİ, ÖĞRENİM BOYUNCA DOĞAYA VE ÇEVREYE BAKMAKTAN KORKMAMA, VE EN ÖNEMLİSİ SOYUTLAMAYI VE RESİMSEL ELEMANLARI ETKİLİ HALE GETİRMEYİ KENDİ BULGULARINDAN YAPMAK VE GELİŞTİRMEK GİBİ BİR EĞİTİM YAPILAMAZ MI? YAPILIR. Bunun yapılması için yirminci yüzyıl ve daha önceki Sanat Tarihini süreç, evrim, ve sosyo-ekonomik analizleriyle BUYURGAN olmayan, aslında "Resim sanatında herşey yapıldı" duygusundan uzak vermek gerekir. Yoksa, batıda oluşmuş olan "izm"ler öğrencinin ruhuna, mezun olmadan önce, bir "KARABASAN" gibi oturur ve altından kalkamaz. Resim sanatının bir ekip, bir kuşak, bir çağ ve bir coğrafya

özelliği olduğunu unutup ve şaşırıp samatyada otururken kendini Washington'da zannedebilir...

RESİM EĞİTİMİNDE FİGÜR VE ÇIPLAK MODEL

Desen, Tasarım, Renk ve Boyama tekniğindeki ustalığı geliştirmekten eğitim süresi içinde korkmuyorsak atelye eğitimi içinde ÇIPLAK MODEL sorunu da karşımıza çıkar.

Son on yılda yaygınlaşan Güzel Sanatlar Fakültelerinde ve Resim Bölümlerinde "çıplak modele" karşı gösterilen isteksizlik nerden kaynaklanıyor. Çıplak modeli koymanın amacı öğrencinin "Courbet" gibi resim yapmasını istemekten kaynaklanmıyor. Bauhaus kurucusu Walter Gropius'un söylediği gibi, İNSAN doğanın yarattığı en karmaşık ve yetkin varlık. Amaç onu inceleyip çizerek doğayı kavramak, bir "pathos" ve "derinlik" kazanmak. Yüksek düzeyde örgütlü ve organize ve canlı bir organizmayı inceliyerek hem ayrıntıları yakalamak, hem de sanatın temel ögesi olan "hümanizma" ile olan bağları unutmamaktır.

Sanayii-Nefise, Cumhuriyet, Güzel Sanatlar akademisi zinciri içinde çıplak modelin resim eğitiminde kazandığı sağlam yer giderek zayıflıyorsa, bunu, ya toplumuzdaki gizli gelenekçi dokunun bin yıllık ikona yasaklarına ve onun direnişine bağlamak lazım. Ya da eğitim programlarındaki eklektik kargaşa ve düzensizliğe; Her iki türlü de olumsuz ve temelsiz bir davranış.

Leon Batista Alberti'nin kurduğu ilk resmi Akademide 'desen' daha çok antik çizimlere dayalıydı. Canlı Çıplak Model gerçekte "Aydınlanma" çağının ve doğma'lardan kurtulmanın gerçek habercisidir. Ondördüncü Louis döneminde ACADEMIE ROYALE DE LA PEINTURE ET SCULPTURE (1648) CHARLES LEBRUN ve arkadaşları tarafından kurulmuştu. Bu tarihten sonra bilinçli olarak resim eğitimi programlarında vardır. 1965-80 döneminde batıdaki bazı sanat okullarında (Londra gibi-1980 şubat Londra eğitim incelemesi gezisinden) kısmen kaldırıl-

mış çünkü o dönemde desen eğitiminde dış piyasa baskısıyla bir krize girilmiş. Sonradan desen ve model sorunu yeniden restore edilmiş.

RESİM EĞİTİMİNDE TEMEL KAYNAKLAR VE KURAMSAL BİLGİLER

Bugün resim eğitiminde ülkemizdeki en büyük boşluk resim sanatının oluşumuyla, tekniğiyle, rengiyle, deseniyle, temelini, belkemiğini kuramsal zincirini, kültür mirasını oluşturan kitaplar Türkçeye çevirememiş ve kazandıramamıştır. Konu edilen kitaplar içi reproduksiyon dolu renkli ve pahalı albümler değildir. En somut örnek Arnold Hauser'in "Social History of Art" kitabını altı sene İngilizce olarak Boğaziçi Üniversitesinde bir avuç ressam olmaya-cak olan öğrenciye okuttum. (Parçalar halinde) Bu kadar önemli ve ilginç bir kitap muhakkak birisinin ilgisini çeker de çevirir diye bekledim. En nihayet onbeş yıl sonra ikinci yarısı (nedendir bilinmez) çevrildi. İlk yarısındaki resimle ilgili Manierizme kadar olan bölümler çevirilemedi.

Vitruvius yok, Alberti yok, Reynolds'un dersleri yok, Cheureul'un renk kitabı yok, Oswald yok, Munsell yok, Dada yok, Bauhaus yok, J. Burchart yok, Destijl yok, Herbert Read yok, P. Klee (kötü ve yarım var) S. Giedion yok. Bir tek çeviri, yetkin gravür ve resim tekniği kitabı yok. Peki bu değerlerin suyu nereden geliyor (veya geldiği zannediliyor). İyi dil bilen birkaç müderris Türkiye'deki resim eğitimi yürümez. Üniversiteler resim eğitiminin kuramsal kaderini dışarıdaki yayınevlerinin tercihlerine bırakamazlar. Batıdaki kalabalık yayınlar içinden ufak ve titiz bir incelemeyle sezilebilen ve elmas gibi kalabalığın arasından parlayan kitaplar var. Onların Türk öğrencisine ve öğretim üyelerine sistemli bir biçimde kazandırılması gerekir. Çağın temel öğelerini ve dönüşümlerini sağlayan (ve anlatan) kitapları okumadan çağdaşlık nasıl sağlanabilir bilemiyorum.

Düzeltilme: Geçen ayın yazısında "Euclid" iki yerde "Evelid" diye geçmiştir. Düzeltir, özür dileriz.